

Sygn. akt III UK 149/18

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania R. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 lutego 2019 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez
obciążania skarżącego kosztami zastępstwa procesowego
pозwanego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 24 stycznia 2018 r., po rozpoznaniu apelacji organu rentowego
od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 19 kwietnia 2017 r., zmienił zaskarżony
wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawcy R. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w L. z dnia 14 kwietnia 2016 r. odmawiającej przyznania mu
prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca został zatrudniony
w [...] „E.” w P. od 1 września 1971 r. jako uczeń praktycznej nauki zawodu
w zawodzie montera sprzętu gospodarstwa domowego, którą naukę odbywał
do 31 sierpnia 1974 r. Po jej ukończeniu od 1 września 1974 r. został zatrudniony
przy obsłudze pras-zgrzewarek, a od 1 lutego 1975 r. jako tokarz na Wydziale PR.

Następnie od 1 sierpnia 1975 r. został przeniesiony do pracy na Wydziale Remontowym (wówczas TM) na stanowisko frezera. Pracę tę wykonywał do 20 kwietnia 1978 r., a od 24 kwietnia 1978 r. do 14 kwietnia 1980 r. był w służbie wojskowej. Do pracy powrócił 7 maja 1980 r. i ponownie został zatrudniony na stanowisku frezera w Wydziale Remontowym, którą wykonywał do 30 czerwca 1996 r. W okresie tej pracy był czasowo oddelegowany do prac na innych wydziałach w charakterze oczyszczacza, tokarza i frezera na łączny okres oddelegowania, który nie przekroczył 5 miesięcy. Od 29 czerwca 1996 r. korzystał z urlopu bezpłatnego. Następnie od 1 lipca 1996 r. pracował w Zakładzie [...] na stanowisku kierowcy wózka, od 1 grudnia 1996 r. na stanowisku wydawcy magazynowego, a od dnia 1 stycznia 1999 r. na stanowisku magazyniera, krajacza mebli i kierowcy wózka na Wydziale THM. Stosunek pracy wnioskodawcy uległ rozwiązaniu z dniem 31 stycznia 2000 r.

W dniu 31 stycznia 2000 r. likwidator Zakładu [...] wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy potwierdzające zatrudnienie u tego pracodawcy oraz w E. w P. w okresie od 1 września 1971 r. do 31 sierpnia 2000 r., a 23 lutego 2000 r. wydał świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie od 1 sierpnia 1975 r. do 20 kwietnia 1978 r. i od 7 maja 1980 r. do 30 czerwca 1996 r. na stanowisku frezera przy obróbce żeliwa i tekstolitu bez chłodzenia (Dział III poz. 23 pkt 3 zarządzenia z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego).

W tej spornej kwestii Sąd drugiej instancji przyjął, że wnioskodawca w okresie wymienionym w świadectwie, tj. od 1 sierpnia 1975 r. do 20 kwietnia 1978 r. i od 7 maja 1980 r. do 30 czerwca 1996 r. wykonywał pracę na Wydziale Remontowym „E.” S.A. w P. na stanowisku frezera, na pełny etat - po 8 godzin dziennie, 6 dni w tygodniu, w systemie zmianowym, tyle że jego miejscem pracy było wyodrębnione pomieszczenie, w którym stały dwie frezerki i dwie tokarki i pracowało tam dwóch frezerów i dwóch tokarzy. Ich praca (frezerów i tokarzy) na tym wydziale polegała na wykańczaniu surowych odlewów żeliwnych, dostarczanych z odlewni, za pomocą maszyny do obróbki wiórowej. Wnioskodawca otrzymywał surowy (wstępnie oczyszczony) odlew, któremu następnie nadawał

kształt zgodny z otrzymaną dokumentacją techniczną. W tym zakładzie była także odlewnię żeliwa, która znajdowała się w innym budynku, ale wnioskodawca w niej nie pracował. Z odlewni przywożono na wydział remontowy odlewy do produkcji w postaci surowych odlewów, które były już oczyszczone „z piasku i wszystkich domieszek”. Z takiego produktu wnioskodawca frezował gotowe wyroby „typu belki do mocowania kokili, listwy do pras mimośrodkowych” lub inne detale do maszyn lub produkcji sprężarek.

Na podstawie takich ustaleń Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie nie była pracą przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów, oznaczoną w dziale III, pod pozycją 23, argumentując, że tylko prace w odlewni staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur, które polegały „na wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów” mogły być uznane za prace świadczone w szczególnych warunkach. Natomiast warunki ani zatrudnienie przy frezowaniu nie było tak szkodliwe jak praca przy wykańczaniu odlewów w odlewniach, w których zasadnicze zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników stanowi wysokie stężenie pyłu, zagrożenie poparzeniem i gorący mikroklimat. Tymczasem wnioskodawca nie wykańczał w takich warunkach odlewów żeliwnych po wybiciu go z formy ani ich nie szlifował. Ponadto nie wykonywał prac przy frezowaniu w odlewni żeliwa, gdyż oczyszczone odlewy były dostarczane z odlewni mieszczącej się w innym budynku i trafiały do wnioskodawcy, który pracował jako frezer obsługujący frezarkę, poddawał je obróbce, ale nie szlifowaniu. Oznaczało to, że nie zajmował się wybijaniem, oczyszczaniem oraz wykańczaniem odlewów żeliwa, ani szlifowaniem, ale frezował produkty wstępnie oczyszczone. Wykonywaniu tej pracy nie towarzyszyły szkodliwe warunki środowiska pracy w odlewni, takie jak wysoka temperatura, hałas, zapylenie ani emisja gazów. W konsekwencji praca ubezpieczonego w spornym okresie nie była wykonywana w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) oraz § 1, 2 i 4 ust 1 i ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), w tym działu III poz. 23 pkt 3 zawartej w wykazie A załącznika do tego rozporządzenia, przez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca zatrudniony na stanowisku frezera przy obróbce żeliwa i tekstolitu bez chłodzenia nie świadczył stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu Działu III, poz. 23 pkt 3 wykazu A załącznika do rozporządzenia przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych, w szczególności poz. 23 pkt 3 z Działu III wykazu A rozporządzenia, z uwagi na poważne wątpliwości rozbieżności w orzecznictwie dotyczące interpretacji tej regulacji. Utrzymywał, że w spornej kwestii w orzecznictwie wyraźnie zarysowały się dwie tendencje orzecznicze, w ramach których sądy uznają wykonywaną pracę za zatrudnienie w warunkach szczególnych bądź odmawiają takiej kwalifikacji prawnej. Ze zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności dotyczącego warunków wykonywania pracy przez wnioskodawcę oraz jej charakteru, zatrudnienie w spornych okresach należy uznać za pracę w warunkach szczególnych, co wskazuje na „zasadność wniesionej skargi kasacyjnej”.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie mu emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego i postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, ewentualnie domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego przez Sąd Apelacyjny w [...].

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego

rozpoznania. Odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, i z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LexPolonica nr 396185). Natomiast nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem kwalifikacja pracy jako zatrudnienia w warunkach szczególnych odbywa się na podstawie kryterium stanowiskowo-branżowego, co oznacza że sporne zatrudnienie powinno być wykonywane na stanowisko w określonej branży, w której panują uciążliwe warunki w szkodliwym środowisku pracy. Takie wymaganie nie jest przypadkowe, gdy na ogół weryfikowane stanowisko bywa narażone na ekspozycję czynników szkodliwych w stopniu mniejszym lub większym przed wszystkim w zależności od tego, w którym dziale gospodarki (branży) było umiejscowione i konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. W tej interpretacji przynależność pracodawcy do określonej gałęzi gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem przepisów rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami i ze środowiskiem pracy, do których dane stanowisko nie zostało zaliczone w tym akcie prawnym (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652; 3 czerwca 2008 r., I UK 381/07, LEX nr 494112; 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09, LEX nr 515698; 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067; 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

Od kryterium branżowego można odstąpić tylko wtedy, gdyby wykonywana praca szkodliwa dla jednej branży była tak samo szkodliwa, a pracownik stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie takich samych czynników,

na które narażeni byli pracownicy branży, w której porównywane prace zaliczane były do szczególnego zatrudnienia, bo tylko wtedy doszłoby do dyskryminacji i naruszenia zasady równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących tożsame lub podobne pracę (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 3 sierpnia 2016 r., I UK 282/15, niepublikowany; 26 marca 2014 r., II UK 368/13, OSNP 2015 nr 7, poz. 99; 6 lutego 2014 r., I UK 314/13, OSNP 2015 nr 5, poz. 66; 9 marca 2010 r., I UK 324/09, LEX nr 1001287). Zasadą jednak jest to, że wykonywanie takiej samej pracy w innej branży, bądź przypisywanie stanowiska do branży, w której nie zostało ono wymienione, nie zawsze prowadzi do uznania spornej pracy za wykonywaną w warunkach szczególnych (wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2016 r., III UK 121/15, LEX nr 2080883).

Takie okoliczności w przedmiotowej sprawie nie wystąpiły, gdyż z wiążących dla Sądu Najwyższego ustaleń faktycznych wynika, że w spornych okresach wnioskodawca pracował jako frezer poza odlewnią, z której otrzymywał surowe (wstępnie oczyszczone) odlewy, którym nadawał określone kształty zgodne z dokumentacją techniczną. Skoro z odlewni żeliwa przywożono mu odlewy do produkcji w postaci pozbawionej piasku i wszystkich domieszek, to frezując takie wyroby nie wykonywał „wybijania, oczyszczania ani wykańczania odlewów” w odlewni żeliwa. Nie była to zatem praca przy wykańczaniu odlewów, przez którą rozumieć należy śrutowanie i szlifowanie powierzchni odlewów czy wstępną obróbkę mechaniczną (skórowanie). Taką obróbkę wykończającą odlew po wybiciu odlewu z formy stanowi oczyszczenie odlewu z przywartej masy formierskiej przez wybicie, oczyszczenie lub „wykończenie” odlewu w stopniu wymaganym do jego poddania produkcji finalnej. Inny jest też przedmiot spornej pracy, przy której używa się frezarki lub innych narzędzi i wykonuje się ją w innych warunkach (poza odlewnią). Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że sporne warunki pracy frezera nie były tak samo szkodliwe, jak warunki pracy przy wykańczaniu odlewów w odlewniach, w których zasadnicze zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników stanowi wysokie stężenie pyłu, zagrożenie poparzeniem i gorący mikroklimat. W takich okolicznościach sprawy nie było usprawiedliwionych podstaw do zakwalifikowania pracy wykonywanej przez skarżącego na stanowisku frezera i to poza odlewnią za zatrudnienie wymienione w wykazie A, dziale III pod poz. 23 (por.

też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2016 r., III UK 40/16, LEX nr 2186064).

W ujawnionym zakresie w skardze kasacyjnej zabrakło zarzutów proceduralnych, co sprawiało, że miarodajne były ustalenia faktyczne oraz ocena prawna dokonana przez Sąd drugiej instancji, że czynności wykonywane przez skarżącego na stanowisku frezera poza odlewnią nie były zatrudnieniem w szczególnych warunkach. Celem procedury kasacyjnej nie jest uzupełnianie materiału dowodowego ani jego ponowna ocena, które usuwają się spod rozeznania kasacyjnego w rozumieniu art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz ich prawidłową subsumcją prawną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., bez obciążania skarżącego kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (art. 102 k.p.c.).